

Asia: VN/27085/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriö on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta ja sen Kyberturvallisuuskeskukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Yleisesti Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisten tiedonsaantioikeuksia on kehitetty osissa ja siksi luottamuksellisen viestinnän suojan toteuttamista olisi hyvä tarkastella kokonaisvaltaisesti perusoikeuksien tasapainon varmistamiseksi (ks. vastaavasti PeVL 98/2022 vp, kohta 2).

Liikenne- ja viestintävirasto pitää perusteltuna luonnoksessa esitettyä kantaa siitä, että luottamuksellisen viestin suojaan puuttuvista tiedonhankintakeinoista, kuten telekuuntelusta ja televalvonnasta, ei voimassaolevan perustuslain 10 §:n 4 momentissa olevien lakivarausten mukaisesti voitaisi säätää käytettäväksi uhkaperusteisesti.

Ehdotuksen mukaan poliisilain 5 luvun 5 §:ään ehdotetuilla muutoksilla laajennettaisiin niiden rikosten joukkoa, joiden estämiseksi voitaisiin käyttää telekuuntelua sekä 6 §:n viittaussäännöksen nojalla tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta -toimivaltuutta (s. 53). Luonnoksen mukaan telekuuntelu olisi jatkossa mahdollista rikoksen estämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Lisäksi telekuuntelua voitaisiin käyttää säännöksessä mainittujen osin varsin lievällä rangaistusseuraamuksilla varustettujen tieto- ja viestintärikosten estämiseksi. Ehdotuksen mukaan näiden estäminen on erityisen perusteltua siitä syystä, että kyseisillä rikoksilla voidaan lyhyessä ajassa aiheuttaa merkittävää vahinkoa jopa kymmenien tuhansien ihmisten omistuksille tai yksityisyydelle. (ks. s. 82–83)

Liikenne- ja viestintävirasto virasto pitää tärkeänä puuttumista tietoverkkoavusteisiin rikoksiin, joilla voidaan saavuttaa merkittävää rikoshyötyä. Perusoikeuksiin puuttuvan luonteensa vuoksi telepakkokeinot ovat kuitenkin korkean kynnyksen takana. Nämä pakkokeinot tulevat tämän vuoksi yleensä kysymykseen vain kaikista vakavimpien rikosten torjumisessa. Esityksen jatkovalmistelussa

voitaisiinkin harkita arvioitavan myös näiden ehdotetussa 5 luvun 5 §:ssä mainittujen tieto- ja viestintärikosten rangaistusasteikkojen tarkastamista siten, että rangaistusuhka olisi oikeassa suhteessa teon vahingollisuuteen ja, jotta voidaan varmistaa, että telekuuntelua käytetään vain kaikkein vakavimpien rikosten torjumiseksi. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi suhtautunut pidättyvästi ylimääräisen tiedon käytön sallimiseen sellaisten rikosten selvittämisessä, joista säädetty ankarin rangaistus on vähemmän kuin kolme vuotta vankeutta ja tätä lievemmin rangaistavien rikosten ottaminen sääntelyn piiriin ollut poikkeuksellista (ks. PeVL 98/2022 vp, kohta 19).

Ehdotetun poliisilain 5 luvun 5 §:n 3 momentin säännöskohtaisten perustelujen mukaan muutoksen nojalla poliisille voitaisiin rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin VOIDAAN PERUSTELLUSTI OLETTAA hänen syyllistyvän (s. 83, korostus lisätty)

Liikenne- ja viestintävirasto tuo esiin, että esityksen jatkovalmistelussa voitaisiin harkita esityksen yksityiskohtaisten perusteltujen täsmentämistä perustelemalla tarkemmin, minkä tyyppisiä tilanteita lisäyksellä "taikka muutoin" pyritään kattamaan. Ehdotuksesta jää epäselväksi, miten muuten kuin henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän säännöksessä yksilöityihin rikoksiin? Täsmentäminen olisi perusteltua, jotta muutos ei johtaisi kynnyksen laskemiseen epätarkoituksenmukaisen matalalle tasolle. Tämä ei ilmene säännöksen yksityiskohtaisista perusteluista (s. 83) eikä esityksen tavoitteistakaan (s. 53).

Ilmarinen Tuure
Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) - Kyberturvallisuuskeskus